

Nya utredningen föreslår lokala b

Beslut om jakt på rovdjur flyttas ned på länsstyrelsenivå, vargstammen ska under en treårsperiod begränsas till 200 vargar om den överskrider antalet, licensjakt får bedrivas på rovdjuren innan gynnsam bevarandestatus uppnåts, åtgärder vidtas mot illegal rovdjursjakt i form av snöskotermärkning och kriminalisering av förberedelse till jaktbrott. Det är några av förslagen i regeringens nya rovdjursutredning som nu är ute på remiss. Svenska Rovdjursföreningen är starkt kritisk till viktiga delar, bland annat avsaknaden av konkreta åtgärder mot vargens akuta inavelssituation.

Den med spänning emottedda rovdjursutredningen presenterades i början av december av regeringens särskilde utredare Åke Pettersson.

Så sent som år 2000 framlades den första stora rovdjursutredningen. Denna resulterade i ett riksdagsbeslut i mars 2001, vilket bland annat innebar antalsmässiga mål för rovdjursstammarna: För björn och lodjur minimimål på 1000 respektive 1500 djur och för varg och järv etappmål på vägen mot minimimål på 200 respektive 400 djur.

Här följer några av den nya rovdjursutredningens viktigare förslag:

REGIONAL FÖRVALTNING

Det regionala inflytandet i rovdjursförvaltningen ska öka och utgå från regionala förvaltningsplaner som utarbetas av länsstyrelserna. Naturvårdsverket ska koordinera förvaltningsplanerna för att bevaka att de nationella målen uppnås. Inga förändringar i de nationella målen föreslås förutom för varg, som föreslås begränsas under en treårsperiod när etappmålet 200 vargar uppnåts.

Det operativa ansvaret för rovdjursförvaltningen ska ligga hos länsstyrelserna, vilket innebär beslut om skydds- och licensjakt. Idag fattas dessa beslut nästan uteslutande av Naturvårdsverket.

ILLEGAL JAKT

Utredaren vill att planerade

brott eller jakt med inhumana jaktmedel ska betecknas som grova jaktbrott, medan jaktbrott som begås av tamdjursägare i anslutning till att tamdjur angrips ska bedömas som ordinära jaktbrott. Vidare vill han att försök och förberedelse till jaktbrott ska kriminaliseras, vilket inte är fallet idag.

För att komma till rätta med den illegala jakten då snöskoter används, föreslår utredaren att märkningen av skotrar och andra terrängmotorfordon blir tydligare och möjligheterna att identifiera fordon och förare förbättras.

GYNNSAM BEVARANDESTATUS

Gynnsam bevarandestatus är ett centralt begrepp. Möjligheterna att bevilja skyddsjakt är begränsade om gynnsam bevarandestatus för en art inte har uppnåts. Utredaren bedömer att kungsörnen, björnen och lodjursstammen har gynnsam bevarandestatus medan järvnen befinner sig på gränsen till sådan. Vargstammen har dock inte gynnsam bevarandestatus, men om de svenska och norska förvaltningsmålen (200 respektive 30 vargar) uppnås och om vi får en-två invandrande vargar per femårsperiod, ligger den skandinaviska vargstammen på gränsen till gynnsam bevarandestatus, enligt utredaren.

VARG

När vargstammen i Skandinavien uppnått 230 individer ska

RENSKÖTSELOMRÅDET

Viltskadecenters uppdrag ska vidgas till att omfatta insatser i renskötselområdet såsom att utveckla förebyggande metoder mot rovdjurskadorna.

Ett program för predationsstudier på ren och andra effekter av rovdjursförekomst på rennäringen ska etableras under ledning av Naturvårdsverket.

SÄRSKILDA YTTRANDE

Särskilda yttranden har avgivits av flera av utredningens sakkunniga och experter. Flertalet är i huvudsak positiva till utredarens förslag. Mest kritiska är Ann Dahlerus och Robert Franzén.

ANN DAHLERUS, generalsekretär i Svenska Rovdjursföreningen, som ingick i en rådgivande expertgrupp knuten till utredaren, är starkt kritisk till betydande delar av utredningen. Hon menar att beräkningen av gynnsam bevarandestatus har gjorts på ett sådant sätt att arternas bevarandestatus ska framstå som så gynnsam som möjligt, att inte tillräcklig vikt lagts vid vargens allvarliga genetiska situation och ingen analys gjorts av vad som krävs för att förbättra denna. All jakt på varg förvärrar, enligt Ann Dahlerus, de genetiska problemen. Hon menar att riksdag och regering bör slå fast att etappmålen för varg och järv fortfarande är just etappmål på väg mot gynnsam bevarandestatus. Slutligen menar hon att regional förvaltning är direkt olämpligt för i första hand varg- och järvstammarna.

ROBERT FRANZÉN, med mångårig erfarenhet av rovdjursförvaltning, framför mycket stark kritik av utredningen: "De negativa sidorna av rovdjuren beskrivs ensidigt och inte på ett balanserat sätt. Skildringen är genomgående mycket dyster." Han kommenterar en jaktorganisations starka ställning: "Jägarförbundets allmänna uppdrag och att förbundet därutöver företräder ett särintresse innebär att förbundet har en särställning i jämförelse med andra intresseor-

den bibehållas på oförändrad nivå under tre år genom huvudsakligen skyddsjakt. Detta ger, enligt utredaren, "möjligheter att minska skadeverkningar, reducera den illegala jakten och öka acceptansen för rovdjursförvaltningen genom att förvaltningen kan visa att man har förmåga att kontrollera stammen." Vidare menar han att en stark koncentration av vargstammen ska motverkas för att begränsa konflikterna.

Utredaren pekar inte på några konkreta åtgärder för att få in nytt friskt blod till den starkt inavlade skandinaviska vargstammen. Han skriver uttryckligen att han inte förordar inplantering av varg och även i fortsättningen ska vargens förekomst i renskötselområdet begränsas till de områden utanför renskötselns åretruntmarker där den gör minst skada. Liksom hittills "borde det även inom renskötselområdet vara möjligt med enstaka föryngringar utanför åretruntmarkerna".

JAKT

Enligt utredaren bör licensjakt i framtiden vara den dominerande förvaltningsformen för att beskatta bestånden. Skyddsjakt på skadevallande djur bör vara ett komplement. Allmän jakt på stora rovdjur är inte lämplig.

Utredaren menar att jakt kan medges även när en art inte har uppnått gynnsam bevarandestatus, förutsatt att utvecklingen hos arten visar att den är på väg dit.

eslut och ökad jakt på rovdjuren

ganisationer." Han avslutar "Jag bedömer att om delar av den av utredningen föreslagna framtida rovdjursförvaltningen vinner gehör – bl.a. att alla jaktbeslut skall flyttas till regional nivå med ökat lokalt inflytande – så medför det att rovdjuren blir de stora förlorarna. Någon vinnare kommer inte att finnas, eftersom även jägarna blir förlorare, då jakten och den starka jaktlobbyn alltmer kommer att ifrågasättas."

Rovdjursföreningens synpunkter

Rovdjursföreningen har fått utredningen på remiss. Till skillnad från jägarorganisationerna, som har tagit emot utredningen mycket positivt och uppmanat till en snabbhandling, ställer sig Rovdjursföreningen starkt kritisk till betydande delar av förslagen. Några av våra synpunkter:

Utredaren utgår från att opinionsläget är betydligt mer negativt än det verkligen är och att problemen är större än de verkligen är.

Under femårsperioden 2002-2006 dödades i genomsnitt 379 tamdjur (exkl. renar och hundar) av stora rovdjur. Härtill kom knapp ett hundratal skadade och saknade. Detta kan inte betraktas som särskilt alarmerande siffror. Till följd av jägarorganisationernas försteg i opinionsbildningen har fokus kommit att läggas på dödade jakthundar. Risken för en jakthund att bli rovdjursdödad måste sättas i relation till andra risker en jakthund löper, såsom trafik. En jägare som släpper sin hund i ett känt vargrevir gör det på egen risk.

Utredaren upprepar gång på gång hur acceptansen för rovdjuren och förvaltningen måste ökas och att därför åtgärder som ökad legal jakt och lokalt beslutsfattande måste införas. En av flera omfattande och vetenskapligt genomförda undersökningar som visar opinionsläget i Sverige är Fjällmistra-rapporten från år 2005. På frågan "Vem ska få vara med och bestämma hur rovdjuren ska skötas?" fick Naturvårdsverket flest röster. På andra

plats kom Naturskyddsföreningen. WWF och Rovdjursföreningen kom på femte respektive sjätte plats, långt före jägarna och LRF. Denna undersökning visade på majoriteter i nästan alla kommuner för de av riksdagen beslutade miniminivåerna och etappmålen för rovdjuren. Vår slutsats är att den av utredaren beskrivna bristen på förståelse för den förda politiken och acceptansen av rovdjuren knappast kan beläggas – annat än hos delar av jägarkåren.

Vi menar att de väsentligaste problemen som rovdjursförvaltningen ställs inför är:

att Sverige har varit rovdjurstomt i över 100 år och att därför mycken gammal kunskap om rovdjur har gått förlorad, t.ex. om hur man skyddar sina djur och att rovdjuren inte är farliga,

att vargstammen befinner sig i ett genetiskt mycket bekymmersamt läge, vilket innebär att invandring måste underlättas bl.a. genom att tillåta fler vargföryngringar i renskötselområdet,

att den illegala jakten har så stor omfattning

att jägarkårens inflytande över såväl media som politiker och andra beslutsfattare är orimligt stort.

REGIONAL FÖRVALTNING

Att överlämna förvaltningen av så kontroversiella och sårbara arter som de stora rovdjuren till läns- eller annan form av regional nivå är ytterst olämpligt. Risken för svårigheter att stå emot lokala lojalitetssammanhang och olika typer av aggressiva lokala påtryckningar är stor.

De rådgivande regionala rovdjursgruppernas sammansättning måste bli väsentligt mer balanserad. Grupperna består idag i mycket stor utsträckning av jägare. Utöver jägarorganisationernas två representanter är representanterna för många av de övriga institutionerna/organisationerna jägare. Naturskyddet och bevarandebestyrarna är kraftigt underrepresenterade.

Vi anser att rovdjursgruppernas roll även fortsättningsvis ska

vara diskussionsföra, där länsstyrelsen kan lyssna in vad organisationerna tycker. Grupperna bör inte ges något mandat att påverka beslut.

När någon av rovdjursarterna har uppnått gynnsam bevarandestatus och därutöver riksdagens mål, kan vi tänka oss att förvaltningen i högre grad kan ske regionalt. Detta skulle redan idag kunna ske för björnen.

VARGENS UTSATTA LÄGE

Den skandinaviska vargstammen är mycket starkt inavlad. Därför måste effektiva åtgärder vidtas för att säkra invandring från Finland. Sådana åtgärder föreslås dock inte i utredningen. Fler än "enstaka" föryngringar av varg måste tillåtas i renskötselområdet, åtminstone utanför åretruntmarkerna. Invandrande vargar måste följas noga och illegal jakt förhindras bland annat genom märkning av skotermator.

Utredaren säger att den skandinaviska vargstammen är nära gränsen för gynnsam bevarandestatus när de svenska och norska förvaltningsmålen (totalt 230 vargar) uppnåtts och om en kontinuerlig invandring på en två individer per femårsperiod sker och föreslår att vargstammens tillväxt ska hejdas vid denna nivå under en treårsperiod. Detta är ett häpnadsväckande illa underbyggt förslag. För att förslaget ska fungera måste vi i utgångsläget ha en genetiskt frisk vargstam. Det tar åtskilliga femårsperioder innan en någorlunda normal genetisk variation är uppnådd. Utredaren talar vidare om att minska koncentrationen av vargar. Om man försöker att skjuta bort en flock så återbesätts området snabbt av andra vargar, eftersom området är lämpligt. Dessutom är det sämsta man kan göra ur ett genetiskt perspektiv att eliminera en hel flock.

ILLEGAL JAKT

I utredningen upprepas att ökad legal jakt är ett sätt att minska den illegala jakten. Jakt på en varg beviljades i höstas i Äppelbo-reviret i Dalarna. Innan

beslutet hade vunnit laga kraft sköts där en varg illegalt. Den illegala jakten på både björn och lodjur är stor trots att legal jakt medges i stor omfattning.

Det finns inga belägg för att legal jakt skulle leda till minskad illegal jakt. Störst effekt skulle långtgående krav på jägarorganisationerna ha, att aktivt och på ett konkret sätt agera för att minska den illegala jakten, acceptansen för och tigandet om den. Polisen och andra rättsvårdande myndigheter måste tillföras resurser för att utreda, upptäcka och förhindra illegal jakt. Märkning av snöskotrars drivmattor är en nödvändighet.

JAKT PÅ STORA ROVDJUR

Regler om jakt på de stora rovdjuren återfinns främst i jaktlagen, jaktförordningen samt i EU:s Art- och Habitatdirektiv. I grunden är arterna fridlysta, men undantag kan medges av vissa angivna anledningar om två förutsättningar är uppfyllda. Dels "att det inte finns någon annan lämplig lösning", dels att upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus inte försvåras.

Utredarens mening att jakt på stora rovdjur i fortsättnings huvudsakligen ska ske genom licensjakt strider mot gällande regelverk. De svenska stammarna av björn och kanske lodjur har gynnsam bevarandestatus, däremot inte järv och varg. Men det viktigaste skälet till att licensjakt är omöjlig är att man, enligt vår mening, måste kunna påvisa ett problem av något slag som man inte lyckats finna en annan lösning än jakt på. Så länge vi är bundna av Habitatdirektivet och Bernkonventionen blir all jakt på stora rovdjur någon form av "skydds jakt". Rovdjursföreningen anser att den svenska lojakten utanför renskötselområdet strider mot såväl internationella åtaganden som mot Jaktförordningen. Naturvårdsverket har i sina beslut om lojakt inte ens gjort ett försök att påvisa ett problem, som kräver lösning genom jakt.

BJÖRN LJUNGREN